

Opetusministeriö

Hallitussihteeri Anna Vuopala
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Sähköposti: anna.vuopala@minedu.fi

OPETUSMINISTERIÖLLE**GRAMEX RY:N LAUSUNTO**

Opetusministeriön lausuntopyyntö – tekijänoikeusjärjestelmän arviointi ja tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen 1.3.2007 (Dnro 4/670/2007)

Yleistä Gramexista

Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex r.y. edustaa yli 37.000 suomalaista äänitteillä esiintyvää taiteilijaa ja äänitteiden tuottajaa, ja se on Suomen suurin musiikkialan tekijänoikeusjärjestö. Gramex edustaa myös lukuisia ulkomaisia oikeudenomistajia ja se tekee yhteistyötä lähes 30.000 suomalaisen äänitemusiikin käyttäjän kanssa.

Yhdistys valvoo äänitteillä esiintyvien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeuslaissa säädettyjä oikeuksia, perii tekijänoikeuslain mukaiset korvaukset ja jakaa ne niihin oikeutettujen kesken. Yhdistys edistää lisäksi esittävän säveltaiteen ja äänitetuotannon yleisiä edellytyksiä muun muassa ylläpitämällä Esittävän säveltaiteen edistämiskeskus ESEK:iä, jonka toimintaan kuuluvat esimerkiksi äänitetuotannon ja esiintymistilaisuuksien tukeminen.

Lausunto

Gramex kiittää tilaisuudesta antaa lausunto kyseessä olevassa asiassa. Olemme keskittyneet lausunrossamme muutamaaan pääkohtaan ja viittaamme muilta osin *Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n* sekä *Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY –projektin* lausuntoihin. Gramex lausuu asiassa kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä muistiosta ja muutamasta siinä esitetystä seikasta

Opetusministeriö on julkaissut keskustelumuistion tekijänoikeuspolitiikan muodostamisesta ja järjestelmän kehittämisestä. Julkaisemisen ajankohtaa perustellaan sillä, että yksi muutosvaihe on saatu juuri päätökseen ja uusien lainmuutosten valmistelu ja tekijänoikeusjärjestelmän uudet kehittämisaskeleet ovat käynnistymässä.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että Suomen tekijänoikeuslainsäädäntö on tällä hetkellä maailman laajuisestikin arvioiden huipputasoa. Suomen nykyinen, viimeksi vuonna 2005 muutettu lainsäädäntö vastaa pääpiirteissään varsin hyvin toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Ne, jotka muuta väittävät, ovat yleensä tahoja, jotka eivät ole tekijänoikeusjärjestelmään sekä kansainväliseen tekijänoikeuteen syvällisemmin perehtyneitä, ja joilla on omat itsekkäät tarkoitusperät vähätellä nykyisen lainsäädäntömme tasoa.

Tekijänoikeusjärjestelmää kritisoidaan voimakkaasti teknologia- ja medianäkökulmasta. Tämä on helposti ymmärrettävissä, koska nämä tahot ostavat ja hyödyntävät tekijänoikeudella suojattua sisältöä. Heidän argumenttinsa ovat kuitenkin ”silmänkääntötempu”. Heidän ainoa motiivi on saada hyödyntää tekijöiden., esittävien taiteilijoiden ja esimerkiksi äänitteiden ja elokuvien tuottajien luovaa työtä ja tuotantoa mahdollisimman halvalla - jossain tilanteissa jopa ilmaiseksi.

Julkisuudessa on käyty jonkin verran keskustelua tekijänoikeuden intressipainopisteestä. Keskustelussa on yritetty väittää, että tekijänoikeuden painopisteen tulisi olla teollisuudessa, ja käyttäjien oikeudet olisi otettava entistä paremmin huomioon. Totuus kuitenkin on, että suurimmat tekijänoikeuksien käyttäjät ovat lähes tulkoon aina kaupallisia toimijoita, kun taas esimerkiksi tekijät ja esittävät taiteilijat ovat poikkeuksetta luonnollisia henkilöitä. Muun muassa tästä syystä järjestelmään tarvitaan vahvaa lainsäädäntöä suojelemaan järjestelmän heikompi tahoja eli yksittäisiä tekijöitä ja esittäviä taiteilijoita. Tämän lisäksi luovan työn tuotteiden tuottajia sekä tuotantoon sijoitettavia huomattavia taloudellisia investointeja tulee suojata. Esimerkkinä tästä voidaan mainita äänitetuotanto. Yksittäisen äänitteen kohdalla voi viedä hyvin pitkän aikaa ennen kuin tuotantoprosessiin sijoitettujen investointien kohdalla on saavutettu liiketaloudellisesti niin sanottu kriittinen piste. Useassa tapauksessa tähän ei edes päästä vaan investointi jää lopullisesti negatiiviseksi. Ilman toimivaa ja riittävää tekijänoikeussuojaa ei tuotantotoiminnalla ole elinkelpoisuutta eikä kukaan investoi uusiin tuotantoihin. Tuotannon toimimattomuudella on tällöin välitön vaikutus myös tekijöihin ja esittäviin taiteilijoihin. Nämä periaatteet sekä tekijänoikeuden intressipainotukset on luettavissa selkeästi myös kaikista kansainvälisistä tekijänoikeussopimuksista sekä niiden valmistelu- ja viiteaineistoista, joista viimeisimpinä ja varsin ajantasaisina mainittakoon *WIPO:n WPPT-* ja *WCT-* sopimukset.

Opetusministeriön muistiossa todetaan, että tekijänoikeus on suurimmalta osin neutraalia käytössä oleviin teknologioihin nähden. Tämä pitää suurelta osin paikkansa. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä korjata se aika ajoin esillä nouseva virheellinen käsitys, että tämä teknologianeutraalisuus tarkoittaisi myös sitä, että tekijänoikeuksien hinnoittelun pitäisi olla sama eri teknologioissa. Tekijänoikeuksien

teknologianeutraalisuus ja tekijänoikeuksien hinnoittelu ovat kaksi eri asiaa. Tekijänoikeuksien hinnoittelu perustuu tietyiltä osin käyttäjän käytöstä saamaan hyötyyn ja tällöin juuri teosten ja teoskappaleiden hyödyntämisestä saavutettu hyöty (tai myös säästyneet kustannukset) on relevantti tekijä. Tämä hyöty voi olla eri teknologioilla täysin erilainen. Tällöin myös tekijänoikeuksien hinnat voivat vaihdella teknologioiden välillä. Ajatus hinnoittelun neutraalisuudesta eri tekniikoissa on selkeästi länsimaisen markkinatalouden vastaista.

Tietoyhteiskunnan tai innovaatioyhteiskunnan uudet tekniikat ja liiketoimintamallit perustuvat pitkälti tekijänoikeudella suojattujen sisältöjen käyttöön. Jo pelkästään tästä syystä tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien tulee olla jatkossakin niin vahvoja, että ne turvaavat ja edistävät kiinnostavan sisällön tekemistä ja tuottamista jatkossa.

Suomalaiseen tekijänoikeusjärjestelmään kuuluvat eräänä merkittävänä tekijänä myös tekijänoikeusjärjestöt. Kuten muistiossa on todettu, niin järjestöt eivät hoida julkisia tehtäviä eivätkä käytä julkista valtaa. Eräs järjestöjen päätehtävä on helpottaa erityisesti käyttäjien asemaa – niputtamalla yhteen lukuisa määrä oikeudenhaltijoita, mahdollistetaan se, että käyttäjä saa tarvitsemansa oikeudet yhdestä paikasta ja tämän lisäksi käyttäjä saa laillista maksusuojaa suorittaessaan järjestölle käyttäjän velvollisuutenaan olevat korvaussuoritukset.

Tekijänoikeuksien merkitys ja tasapaino

Tekijänoikeudet ovat koko yhteiskunnan sivistyksen perusta. Ne muodostavat informaatioyhteiskunnan perustan, jonka päälle rakentuu informaatioyhteiskunnan toimeentulo ja talous.

Tekijänoikeutta kohtaan esitetty kritiikki on kummunnut pitkälti teknologia- ja mediasektorilta. Siellä ajatellaan, että suoja olisi liian tiukka ja tekijänoikeus tekisi sisällöistä kalliita. Lisäksi väitetään, että tarvittavien oikeuksien hankkiminen olisi liian hankalaa. Näissä ajatelmissa unohtuu kuitenkin se tosiseikka, että tekijänoikeudella suojattua aineistoa käyttävän ja hyödyntävän tekniikan itseisarvo on sinänsä nolla. Teknologia perustuu pitkälti tekijänoikeudella suojatun sisällön käyttämiseen. Tekijänoikeus puolestaan edistää uuden luomista ja sitä kautta se vaikuttaa myös teknologiatuotteiden kysynnän lisääntymiseen.

Markkinoilla ollaan nyt tultu tilanteeseen, jossa käyttäjä on niin sanotun monivalintatehtävän edessä. Perinteinen jako on muuttunut uuteen – vanhat primääri- ja sekundäärimarkkinat ovat muuttuneet siten, että nykyisessä uudessa tilanteessa kaikki käyttö on relevanttia. Ja, koska kaikki käyttö on relevanttia, tulee myös oikeuksia kehittää vastaamaan uutta tilannetta. Erityisesti tämä kehitysvaatus koskee lähioikeuksia. Myös lähioikeuksien pitää olla jatkossa yksinomaisia ja henkilökohtaisia oikeuksia. Nykyisin laissa olevat pakkolisenssisäännökset joutavat roskakoriin ja oikeuksia tulee kehittää monipuolisesti yksinoikeuksien suuntaan.

Tekijänoikeuksien merkitystä pohdittaessa täytyy muistaa, että yksilöt luovat teoksia, esittävät niitä ja tuottajat panostavat tuotantoon. Juuri tästä syystä tekijänoikeuslainsäädäntöä ei voida eikä pidä kehittää käyttäjien ehdoilla. Esimerkiksi se, että teoskappaleita kuten äänitteitä on tänä päivänä helppo kopioida, ei voi

tarkoittaa sitä, että oikeutta kopiointiin pitäisi helpottaa ja tehdä kopioinnista niin sanotusti jokamiehen oikeutta.

Tämän hetkistä keskustelua tuntuu vaivaavan yleisesti ajattelutapa, jossa sisältö erityisesti uusiin jakelu- ja käyttötapoihin pitäisi saada entistä halvemmalla, joskus jopa ilmaiseksi. Tällaiselle ajattelutavalla on vaikea nähdä perusteita. Samalla logiikalla myös erilaiset sisältöä hyödyntävät uudet laitteet pitäisi saada ilmaiseksi.

Tekijänoikeudella suojattua sisältöä käyttävien ja hyödyntävien tahojen kuten laitevalmistajien ja mediatyhtiöiden liiketoimintariskejä ei voida poistaa tai vähentää sillä, että tekijänoikeus ns. ”sosialisoidaan”. Tekijänoikeuslainsäädännön tulee luoda ainoastaan riittävät raamit sille, että sisältökauppa toimii länsimaisen markkinatalouden mukaisesti eli markkinaehtoisesti. Tekijänoikeuslainsäädännön ei tule edistää pyrkimyksiä, joilla oikeuksia poistetaan tai niitä rajoitetaan käyttäjien eduksi. Toimivassa markkinataloudessa oikeuksille löytyy aina hinta, jota voidaan pitää normaalina ja kaikille osapuolille oikeudenmukaisena hintana.

Edellisessä hallitusohjelmassa asioita lähdettiin tarkastelemaan teknologiavetoisesti, alkuperäisen tekijän oikeudet unohtaen. Nyt immateriaaliset oikeudet kuten erityisesti tekijänoikeus tulee saattaa samalla viivalle muiden hyödykkeiden kanssa. Tässä yhteydessä on muistettava, että perustuslaillinen suoja koskee myös immateriaalioikeuksia.

Tekijänoikeusjärjestelmän uudistustarpeet

Kaikki järjestelmät tarvitsevat aina pieniä muutoksia ja parannuksia, mutta yleisesti ottaen ei ole olemassa mitään sellaista erityistä syytä, joka edellyttäisi jonkinlaiseen täysrevisioon ryhtymistä. Voimassa oleva tekijänoikeuslainsäädäntömme edustaa tyyppillistä erityislainsäädäntöä, joka voi tuntua monimutkaiselta, mutta toteuttaa tehtävänsä erinomaisesti. Lain sisältämät käsitteet ovat pääosin hyvin ajan tasalla olevia.

Myöskään uudelle vaiheittaiselle kokonaisuudistamiselle on vaikea nähdä perusteita. Ottaen huomioon sen, että tekijänoikeuslainsäädäntöämme on uudistettu koko ajan, niin odotettavissa oleva erityinen hyötysuhde tekijänoikeuslain uudistamisessa on tässä vaiheessa varsin heikko. Toisaalta, mikäli yhteisöläinsäädäntö ja kansainväliset sopimukset antavat mahdollisuuden säätää suojaa enemmän, niin sitä kannattaa luonnollisesti käyttää. Huomion arvoista on, että Suomen nykyinen tekijänoikeuslaki vastaa monessa kohdin ainoastaan kansainvälisten sopimusten ja direktiivien minimivaatimuksia, joten alaspäin ei voida mennä. Lisäksi on muistettava se, että kaikkia poikkeuksia ja rajoituksia ei tarvitse kansallisesti käyttää.

Tekijänoikeus on lähtökohtaisesti yksityisoikeuden alaan kuuluva asia, joten julkisella vallalla tulee olla ainoastaan toissijainen rooli. Markkinoilla tapahtuvia tekijänoikeusasioita tulee lähestyä markkinaehtoisesti, mutta kuitenkin niin, että oikeudenhaltijoiden yksinomainen ja henkilökohtainen oikeus säilyy. Säätelyn lisäämiseen ei ole mitään tarvetta.

Huomioita muutamasta muistiossa käsitellystä yksityiskohdasta

Käsitteestä ”sama yleisö”

Uudet jakelutiet ja uudet välittämiskanavat ovat vääristäneet sen oikean ajattelutavan, että kukin uusi käyttömuoto on tekijänoikeudellisesti relevantti. Tämä pätee myös oikeuksien lisensointiin eli kukin käyttömuoto lisensoidaan erillisenä ja kullakin käyttömuodolla pitää olla lähtökohtaisesti oma hinta. Tätä edellyttää myös kilpailuoikeuden vaatima hinnoitteluperusteiden läpinäkyvyys ja syrjimättömyys. Näin ollen jokaisesta uudesta käytöstä tulee sopia ja suorittaa korvaus.

Uusien ja vanhojen käyttötapojen merkitys korvauksiin on riippuvainen sopimuksista. Tekijänoikeus toteutetaan oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien välillä käytännössä sopimuksilla. Pääperiaate on se, että se tekniikka, joka on selvillä sopimuksen tekohetkellä, on ratkaisevaa. Mitään sellaista ei ole voitu luovuttaa, jota ei ole sopimuksen laatimishetkellä ollut olemassa.

Lähtökohta laissa on, että teosten ja teoskappaleiden käyttöön tarvitaan lupa ja käytöstä on suoritettava korvaus. Tällöin huomion arvoista on, että lähes aina teoksien ja teoskappaleiden käyttäjä on täysin joku muu kuin yleisö. Näin ollen ei ole olemassa mitään tarvetta ”saman yleisön periaatteeseen”. Käytännössä tämä ”sama yleisö” tarkoittaa paljousalennusvaatimusta. Lainsäädännöllä ei tule puuttua sopimusvapauden piiriin kuuluviin asioihin.

”Saman yleisön” periaatetta ei edes voitaisi kirjata lakiin, koska tekijänoikeudellisesti relevantteja markkinamäärittelyjäkään ei voida lakiin kirjata. Tekijänoikeudenhaltijoiden omaisuudensuojakin edellyttää, että heidän on voitava sopia erikseen teostensa käytön ehdoista aina kun uusi ja kilpailuoikeudellisesti erillinen relevantti käyttömarkkina syntyy.

Yksityinen kopiointi

Lainsäädäntömme nykyiset säännökset yksityisestä kopioinnista ovat siedettävät. Laissa ja käytännössä vahvistuneet nykyiset kappalerajat ovat riittävät, mutta on harmillista, että oikeuskäytännössä piiriä on laajennettu alun perin tarkoitettua.

Digitaalisesti tapahtuvaa yksityistä kopiointia tulee säännellä täysin samoin muin analogista. Ajatus siitä, että teknisten suojausten käyttäjät velvoitettaisiin mahdollistamaan rajoitettu yksityinen kopiointi, on yhteisölainsäädännön vastainen.

Ulkopuolisten tarjoamia kopiointipalveluita ei voida eikä tarvitse missään olosuhteissa rinnastaa kotona tapahtuvaan yksityiseen kopiointiin, koska niissä on yleensä kyse jonkin tarjoamasta kaupallista palvelusta. Kaupalliset palvelut voivat hankkia toimintaansa tarvittavat asianmukaiset luvat oikeudenhaltijoilta, joten asia ei vaadi mitään lainsäädäntötoimia. Asia ei ole myöskään järjestettävissä hyvitysmaksulla, koska hyvitysmaksu kohdistuu nimenomaisesti yksityiseen kopiointiin ei muuhun.

DRM ja tekniset suojakeinot

DRM-ratkaisut eivät ole uusia asia. uudet liiketoimintamallit kuten äänitteiden ja elokuvien jakelu tietoverkkoympäristössä edellyttää entistä kehittyneempiä DRM-ratkaisuja. DRM-järjestelmät ovat saaneet osakseen kritiikkiä. Tämä on tietyissä tilanteissa täysin luonnollista ja kuuluu markkinoiden kehittymiseen. Yksikään oikeudenhaltija ei kuitenkaan pyri estämään kuluttajien pääsyä lopputuotteiden ääreen. Lähtökohtana tulee olla, että mikäli oikeudenhaltija haluaa DRM-järjestelmiä käyttää, niin hänellä tulee olla siihen täysin oikeus ja lainsäädännön tulee omalta osaltaan tukea tällaista toimintaa.

Tekijänoikeuslakia ei ole syytä muuttaa teknisten suojakeinojen osalta eikä DRM:n käytön laajentamista ole tarpeen tukea lainsäädännöllä. Suoja toteutunee riittävän hyvin jo nykyisen lain turvin. Tältäkin osin on muistettava, että asioiden tulee antaa kehittyä markkinaehtoisesti ja sopimus pohjaisesti.

Kuluttajat ovat osoittaneet turhautumistaan erityisesti palvelujen ja laitteistojen yhteensopivuusongelmissa. Tältä osin on huomattava, että yhteensopivuusongelma ei ole riippuvainen sisältöä tarjoavien tekijänoikeudellisesti suojattujen teosten ja teoskappaleiden oikeudenhaltijoista vaan tosiasiaa kysymys koskee laitevalmistajia. Erilaisten formaattien yhteensopivuus ei ole sisällön tekijöiden tai tuottajien käsissä vaan se riippuu laitevalmistajien ratkaisuista. Oikeudenhaltijat lisensoivat sisältöjä eri tekniikoilla toteutettuihin palveluihin ja suhtautuvat positiivisesti erilaisten palveluiden kehittymiseen.

Kollektiivihallinto ja sopimuslisenssi

Yhteisvalvonnasta ei ole sinänsä syytä säätää lisää, koska nykyinen laki on toimiva. Laista tulee kuitenkin viipymättä poistaa pakkolisenssisäännökset, koska ne vääristävät neuvottelutasapainoa markkinoilla. Lisäksi voidaan kysyä, että mihin pakkolisenssijärjestelyä esimerkiksi tekijänoikeuslain 47 §:n mukaisissa äänitteiden käyttötilanteissa enää tarvitaan. Suomenkin lainsäädännössä esittävälle taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille ensin säädettyä pelkkää korvausoikeutta ja sittemmin pakkolisenssijärjestelmällä tiukasti rajoitettua yksinoikeutta on perusteltu menneinä vuosina sillä, että oikeudenhaltijat ovat olleet pitkälle järjestäytymättömiä. Tänä päivänä tilanne on täysin toinen. Tekijänoikeusjärjestö Gramex edustaa kattavasti kaikkia kotimaisia esittäviä taiteilijoita ja äänitteiden tuottajia. Lisäksi kansainvälinen vastavuoroisuusjärjestelmä on kehittynyt viime vuosina siten, että Gramex edustaa vastavuoroisuussopimusten kautta kattavasti myös ulkomaisten äänitteiden oikeudenhaltijoita. Näistä syistä äänitteiden käytössä tulee nykyisen pakkolisenssisäännöksen tilalle säätää sopimuslisenssisäännös, jolloin oikeuksien hinnoittelu ja käyttö voivat tapahtua normaalissa neuvottelutilanteessa. Nykyisin näin ei tapahdu, koska käyttäjä voi käyttää äänitteitä ilman lupaa.

Yleinen lisenssi, CC ja OS

Tekijänoikeusjärjestöillä on vakiintunut lisensointijärjestelmä. Mikäli Open Source – ja Creative Commons-lisenssit toimivat eri sektoreilla kuin järjestöt eikä vaaraa konfliktitilanteista ole, niin OS- ja CC-järjestelmät ovat hyväksyttäviä.

Tietyiltä osin myös tekijänoikeusjärjestöjen asiakkaiden oikeus hallinnoida itse tiettyjä käyttömuotoja mahdollistaa OS- ja CC-järjestelmien käytön. OS- ja CC- järjestelmät sopivat vakiintuneisiin individuaalihallinnointitilanteisiin sekä ei-kaupalliseen käyttöön.

Tilanteissa, joissa eri lisenssit joutuvat konfliktiin keskenään, voivat vaikutukset olla haitallisia etenkin käyttäjiin nähden. Erityisesti massakäyttötilanteissa tulisi OS- ja CC-lisenssien käyttöä välttää, koska tällöin esimerkiksi oikeuksien kollektiivihallinto saattaa menettää sille ominaisen kustannus- ja ns. niputustehokkuuden.

On vaikea löytää perusteita sille, että CC- ja OS –lisensointimalleja pitäisi huomioida lainsäädännössä erikseen, koska Suomen nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa jo nyt avoimen lisensointitoiminnan.

Kilpailuoikeus

Tekijänoikeuksia hallinnoivat järjestöt toimivat Suomessa kilpailuviranomaisten valvonnassa ja järjestöjen toiminta Suomessa perustuu läpinäkyvyyteen ja oikeudenmukaiseen hinnoitteluun. Käytännössä järjestöt ovat samanlaisen normaalin kilpailuoikeudellisen valvonnan alaisena kuin muutkin vastaavassa markkina- asemassa olevat toimijat. On vaikea nähdä mitään sellaista syytä, että oikeuksien hallinnointiin pitäisi puuttua jotenkin nykyisestä poikkeavalla tavalla.

Mikäli harkitaan jotain sellaista tekijänoikeudellista sääntelyä, joka kohdistuisi esimerkiksi oikeuksien hallinnointiin, niin täytyy muistaa, että tekijänoikeuslainsäädäntö ei saa olla koskaan sen paremmin kansallisen eikä Euroopan yhteisön kilpailulainsäädännön kanssa ristiriidassa. Tästä syystä tietyissä tilanteissa tehtävässä tekijänoikeussääntelyssä tulee aina suorittaa myös tarpeellinen kilpailuoikeudellinen analyysi.

Kilpailuoikeuden merkitys tekijänoikeusjärjestelmässä on korostunut entisestään erityisesti teosten ja teoskappaleiden kaupallisessa hyödyntämisessä. Kilpailuoikeuden avulla voidaan kontrolloida esimerkiksi sitä, kohdellaanko kaikkia samoilla markkinoilla olevia toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi.

Kilpailuoikeuden avulla voidaan ja tulee valvoa myös sitä, että tekijänoikeuksilla suojattujen teosten ja teoskappaleiden käyttäjät eivät käytä väärin heidän mahdollisia markkina-asemiaan. Jatkossa tekijänoikeuslainsäädännön kehittämisessä tulee kiinnittää ennakoivasti entistä enemmän huomiota siihen, että myös käyttäjien toimintaa oikeuksien hankkimisessa tulee arvioida kilpailulainsäädännön avulla.

Suoja-ajat

Lähioikeuksien ja erityisesti äänitteeseen kohdistuvia suoja-aikoja tulee pidentää. Erityisesti suoja-aikojen eroavaisuus Yhdysvaltojen kanssa vaikuttaa kansainväliseen kilpailukykyyn sekä rajat ylittävään kauppaa. Nykyiset 50 vuoden suoja-ajat ovat auttamattomasti liian lyhyitä nykyisessä toimintaympäristössä. Kehittynyt teknologia ja sitä käyttävät yritykset hyödyntävät entistä tehokkaammin myös vanhaa ääniteaineistoa ilman, että alkuperäiset tuottajat ja esittävät taiteilijat saavat korvauksia heidän luovan työn hyödyntämisestä.

Yksinkertaisinta suoja-aikojen pidentäminen olisi suorittaa siten, että se toteutettaisiin Euroopan yhteisön yhteisharmonisoinnilla, jolloin yhteisön jäsenmaiden tilanne erityisesti suhteessa Yhdysvaltoihin paranisi. Suoja-aikojen harmonisointi on luonnollisesti välttämätöntä myös sisämarkkinoiden toimivuuden vuoksi.

Äänitteen suojakriteeriksi julkaisukriteeri

Suomessa noudatetaan tällä hetkellä äänitteen suojakriteerinä ainoastaan niin sanottua tallennuskriteeriä. Tällöin ratkaisevaa on se, missä valtiossa äänite on tallennettu. Tallennuskriteeriä pidetään kuitenkin jo hyvin vanhanaikaisena järjestelynä ja kansainvälisesti on harvinaista, että suojakriteerinä käytetään ainoastaan tallennuskriteeriä. Käytännössä yleisimmät suojakriteerit ovat julkaisukriteeri ja sen rinnalla käytettävä kansallisuuskriteeri.

Suomen nykyinen järjestelmä on johtanut siihen, että koska Yhdysvalloissa tallennetut äänitteet ovat tallennuskriteerin johdosta Gramex-korvauksista vapaita, niin esimerkiksi radiot soittavat tarkoituksellisesti kotimaisen ja eurooppalaisen äänitemusiikin sijasta yhdysvaltalaisia äänitteitä. Julkaisukriteerin käyttöönotolla poistettaisiin käytännössä yhdysvaltalaisen äänitteiden kilpailuetu ja näin parannettaisiin sekä suomalaisten että muidenkin eurooppalaisten äänitteiden edellytyksiä tulla soitetuksi.

Tallennuskriteerin käyttö on tietyissä käytännön tilanteissa myös varsin monimutkaista, koska tänä päivänä on yhä yleisempää se, että äänite voidaan tallentaa useassa eri valtiossa. Tietyissä tilanteissa myös tallennusmaan selvittäminen on työlästä. Julkaisuvaltion selvittäminen on sen sijaan paljon helpompaa. Julkaisukriteeri on käytössä useassa Euroopan yhteisön jäsenmaassa ja julkaisukriteerin käyttöönotto Suomessa edistäisi myös yhteisön sisämarkkinoiden toimivuutta.

Sekä suomalaisen ja eurooppalaisen luovan työn ja talouden edistämiseksi että käytännön syistä johtuen tulee julkaisukriteeri ottaa käyttöön myös Suomessa.

Tekijöiden, esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien oikeus korvaukseen Must carry-jakelusta

Vuonna 2005 toteutetussa tekijänoikeuslain muutoksessa poistettiin laista tekijöiden, esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien oikeus korvaukseen viestintämarkkinalain 134 §:ssä tarkoitettujen niin sanottujen siirtovelvoitekanavien jakelusta kaapeliverkoissa. Nyt lainsäädännössämme vallitseva korvaukseton tilanne on vastoin Suomea sitovia kansainvälisiä tekijänoikeussopimuksia sekä Suomen valtiota erityisesti velvoittavaa yhteisöläinsäädäntöä.

Muuta

Yhdistyksemme edustajat antavat mielellään lisätietoja ja tulevat mielellään kuultavaksi, mikäli ministeriöllä on tarvetta hankkia lisäselvityksiä tekijänoikeuden haasteellisessa kehitystyössä.

Helsingissä 1. päivänä kesäkuuta 2007

**Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden
tuottajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX ry**

Hannu Marttila
toimitusjohtaja